

אחוז החסימה בבחירות לכנסת - חלק א 2

אשכול 1 מתוך 3 אשכולות.

יחידה: חברה, תרבות

(זהו חלק 2 של אשכול א')

בנושא בחירות לכנסת - 3 אשכולות. בהם נלמד על השיטה בה מחלקים את המושבים בכנסת למפלגות השונות. נתמקד בבחירות לכנסת בשנת 2003 (הכנסת ה-16) ונראה כיצד חולקו המושבים בכנסת זו.

מבנה האשכול

מה עוד אפשר לשאול?

בעיית מטרה 3
סיכום

בעיית מטרה 2

בעיות מדרגה 1 2.1.2, 2.1.1

בעיית מדרגה 2 2.2.2, 2.2.1

תיאור סיטואציה

הבחירות לכנסת

בבחירות לכנסת ישראל הבוחרים מצביעים עבור מפלגה (רשימה), ולא עבור אדם מסוים. הבחירות נערכות בשיטת בחירות יחסית-ארצית, כלומר מספר המושבים שכל מפלגה מקבלת בכנסת הוא יחסי למספר המצביעים עבורה (בתנאי שתעבור את אחוז החסימה).

הגדרה

אחוז ההצבעה הוא חלקם היחסי של המצביעים בבחירות בפועל, מתוך כלל האוכלוסייה הזכאית להצביע על פי חוק (במדינת ישראל זכאים להצביע אזרחי המדינה שגילם 18 ומעלה).

אחוז ההצבעה עלה במשך שנים רבות בעולם כולו, אך מאז שנות ה-60 יש נטייה לירידה באחוז ההצבעה ברוב המדינות הדמוקרטיות המבוססות. אחוז הצבעה נמוך נחשב לרוב לבלתי רצוי.

הגדרה

אחוז החסימה בבחירות לכנסת הוא אחוז הקולות מתוך הקולות הכשרים הנדרש כדי לקבל ייצוג בכנסת.

בחירות 2003

בשנת 2003 נערכו בישראל בחירות לכנסת ה-16. היו אז 4,720,075 בעלי זכות בחירה.
 3,200,773 אזרחים מימשו את זכות הבחירה והצביעו לכנסת.
 מתוכם 3,148,364 היו קולות כשרים (השאר נפסלו מסיבות שונות, לדוגמא, הימצאות של פתקים לשתי מפלגות שונות במעטפה אחת).

לפניכם אחוז החסימה שנקבע בכנסות השונות:					
אחוז חסימה	3.25%	2%	1.5%	1%	0.83%
מספר הכנסת	20-23	17-19	13-16	2-12	1

להלן רשימה של כל המפלגות אשר בבחירות לכנסת 16 (שנת 2003) קיבלו מעל 2,000 קולות כשרים.

מפלגה	קולות כשרים
ליכוד	925,279
עבודה	455,183
שינוי	386,535
ש"ס	258,879
איחוד לאומי - ישראל ביתנו	173,973
מרץ	164,122
יהדות התורה	135,087
מפד"ל	132,370
חד"ש	93,819
עם אחד	86,808
בל"ד	71,299
ישראל בעלייה	67,719
הערבית המשותפת	65,551
עלה ירוק הרשימה	37,855
חרות	36,202
הברית הלאומית המתקדמת	20,571
הירוקים	12,833
ישראל אחרת	7,144
אהבת ישראל	5,468
צומת	2,023

בעיית מטרה 2

- א. כמה מפלגות עברו את אחוז החסימה בבחירות לכנסת ה-16 שנערכו בשנת 2003?
- ב. ידוע כי סך-כל הקולות הכשרים של המפלגות שקבלו פחות מ- 2000 קולות הוא 9,644, זאת נוסף למפלגות ברשימה הנתונה, שלא עברו את אחוז החסימה.
חשבו מה היה אחוז הקולות הכשרים, מבין סך-כל הקולות הכשרים, שלא היה להם ייצוג בכנסת?
- ג. אילו אחוז החסימה היה 3.25% (כפי שהיה בבחירות האחרונות), כמה מפלגות היו מקבלות מושבים בכנסת בשנת 2003?

בהתאם לצורך פתרו את הבעיות במדרגה 1.

מדרגה 1 לבעיית מטרה 2

פתרו את הבעיות 2.1.1 ו- 2.1.2

נניח כי בבחירות במדינה דמיונית היו 2,500,000 קולות כשרים. אחוז החסימה במדינה זו הוא 1.5%. כלומר, מפלגה שקיבלה פחות מ- 1.5% מהקולות הכשרים לא נכנסה לכנסת במדינה זו.
באותה מדינה היו 5 מפלגות. 2 מפלגות לא עברו את אחוז החסימה.

לפניכם מספר הקולות שקבלה כל מפלגה מבין 3 המפלגות שעברו את אחוז החסימה:

מפלגה	מספר קולות
מפלגה a	1,210,000
מפלגה b	839,840
מפלגה c	400,160
סך-כל קולות	2,450,000

בעיה 2.1.1

מפלגות d ו- e לא עברו את אחוז החסימה. אילו שתי המפלגות האלו היו יוצרות יחד מפלגה אחת האם מפלגה זו הייתה עוברת את אחוז החסימה?

בעיה 2.1.2

מה היה אחוז הקולות הכשרים ש"הלכו לאיבוד", כלומר, שלא קבלו ייצוג בכנסת, במדינה הדמיונית?

פתרתם את הבעיות במדרגה 1? חזרו לבעיית המטרה או, בהתאם לצורך, פתרו את הבעיות במדרגה 2.

מדרגה 2 לבעיית מטרה 2

פתרו את הבעיות 2.2.1 ו-2.2.2

2.2.1 בעיה

נדב סיפר לי כי בשנת 2003 אזרחים רבים בישראל הצביעו למפלגת "עלה ירוק", אך לא היה להם ייצוג בכנסת. בבחירות אלה, אחוז החסימה היה 1.5%.

מספר הקולות הכשרים שקיבלה "עלה ירוק" היה 37,855.

- כמה קולות מפלגה הייתה צריכה כדי לעבור את אחוז החסימה?
- כמה קולות היו חסרים למפלגת "עלה ירוק" כדי להיכנס לכנסת?

2.2.2 בעיה

מה היה צריך להיות אחוז החסימה כדי שמפלגת "עלה ירוק" תיכנס לכנסת? בחרו תשובות נכונות מבין 4 התשובות הבאות: (יש יותר מתשובה אחת נכונה). תוכלו להיעזר ביישומון המצורף.

א. 1.3% ב. 1.25% ג. 1.2% ד. 1%

פתרתם את הבעיות במדרגה 2? חזרו לבעיית המטרה 2.

בעיית מטרה 3 - סיכום

הציגו נימוק אחד בעד העלאת אחוז חסימה, ונימוק אחד נגד העלאת אחוז החסימה. בססו נימוקיכם בעזרת חישובים מתאימים. תוכלו להיעזר בטבלה הנתונה למעלה וביישומון המצורף.

מה עוד אפשר לשאול?

העלו שאלות נוספות ונסו למצוא להן תשובות.

מקורות

אחוזי חסימה:

[https://he.wikipedia.org/wiki/%D7%90%D7%97%D7%95%D7%96_%D7%94%D7%97%D7%A1%D7%99%D7%9E%D7%94_\(%D7%99%D7%A9%D7%A8%D7%90%D7%9C\)](https://he.wikipedia.org/wiki/%D7%90%D7%97%D7%95%D7%96_%D7%94%D7%97%D7%A1%D7%99%D7%9E%D7%94_(%D7%99%D7%A9%D7%A8%D7%90%D7%9C))

אחוז הבחירות במהלך השנים

<https://elections.walla.co.il/item/3344387>

הכנסת ה-16

<https://main.knesset.gov.il/mk/elections/Pages/ElectionsResults16.aspx>